

ARANY JÁNOS LEVELE JOVANOVIĆS JÁNOSHOZ.

A szerb Matica gyűjteménye Ujvidéken őrizi Arany Jánosnak egy érdekes levelét, mely Jovanoviċs János, híres szerb költőhöz (Arany és Petőfi több költői műveinek fordítójához) van intézve. Arany maga nem jegyezte fel levelének keltét, a levél borítékán azonban tisztán olvasható: »Budapest 21/1177«, a mi a levélnek a tartalmával összhangban áll. A levél t. i. Aranynek felelete Jovanoviċsnek kérésére, hogy *Murány Ostromát* szerb nyelvre fordíthassa; a fordítás 1878. évben Ujvidéken meg is jelent a szerb Matica anyagi támogatásával. A levél szövege a következő:

Igen tisztelt Uram,

Bocsásson meg, ha becses levelére későcskén, — s most is csak röviden — néhány sorral — válaszolhatok. Szemeim annyira megromlottak, hogy, már egy év óta, igen keveset, alig 1—2 perczig, olvashatok vagy írhatok egy húzamban, és ezt is kínos erőltetéssel.

Hogy szerény műveimet, legújabbán »Murány Ostromát« egy oly elismert költői tehetség mutatja be a szerb közönségnek, a minőnek Ön, tisztelt Uram, általánosan el van ismerve, részemről annak csak örvendenem lehet, s köszönettel tartozom érte inkább, hogysem meggátolni igyekezném. Csupán azon való sajnálatomat vagyok kénytelen kifejezni, hogy sem az Ön — kétségkívül eredetimnek előnyére váló — fordításait, sem saját költeményeit eredetiben — a szerb nyelvben való teljes járatlanságom miatt, nem élvezhettem.

A mi a fényképet illeti, ide melléklek az egyetlenegy fajtát, melyből példányom van. Ez a 60-as évekből való s az Akadémiai Album számára készült volt. Ezen kívül nincs is fényképem más, mint az, mely 1866-ban »Összes költeményeim« elé készült és ott megtalálható. Azóta nem volt alkalom ülni photographusnak; magam, beteges levén, semmi vágyat nem éreztem, roskadozó alakomat fényképek által többszörözni.

Levele végszakára, melyet érdeklél olvastam, engedje meg, hogy ne válaszoljak tüzetesen. Magamról, ki vérmérsékletem s egész dispoziómnál fogva akkor sem harsogtattam valami erősen a szabadság trombitáját, mikor saját élethalál küzdelmünk követelte, — magamról mondom, nem is szólva: Ön, mint magyarországi ember, bizonyosan ismerni fogja nemcsak az itteni hangulatot, de azt is, mi e hangulat alapja. A keleti keresztyén népek szabadságküzdelmét a magyar nemzet épen oly rokonszenvvel kísérné, mint a lengyelekét mindenkor, — ha orosz terjeszkedést nem látna benne, mely első sorban hazánkat fenyegeti végromlással. Adja isten, hogy Ön fajrokonai, most kivivandott »függetlenségökért« idővel ne kényszerüljenek még hatalmasb zsarnokság ellen küzdeni!

Bocsásson meg e vaktába idevetett észrevételért, és fogadja szíves üdvözlésemet s a nagyrabecsülés őszinte kifejezését, melylyel maradok

igaz tisztelője
Arany János.

Kivülről: Nagyságos dr. Jovanoviċ János urnak, szerb nemzeti költőnek s a (magyar) »Kisfaludy-társaság« tagjának, teljes tisztelettel Kamenitza (Szerém m.)

Közli: DR. OSZTOJICS TIHAMÉR.

XII.

Édes barátom!

Pest apr. 22-kén

Válaszolj már valamit a' levelemre.

Igy a' mit egy óra alatt eligazíthatnánk, a' határtalomba hozódik

Legjobb, ha magad jössz; aztán

Ha elküldöd a' projectumot; aztán

Ha engem fárasztosz haza; aztán utolsó a jóban

Ha Kemény Ferenczre vagy Zeyk Károlyra bizzuk az egészset.

Valamire határozd el magadat és tudosíts.

A pénzt is küld.

Enyedre sem fizettél interest, 's azon szabály szerint, hogy a' ki fősvény többet költ, még ezen dologból is alkalmatlan resultatumok jelenek ki.

Írj Fényesnek gazdasági historiákat, hogy lássák, hogy nem tette nevedet ok nélkül az írói közé.

Helyesírárod elég helytelen ugyan; de azon segíteni lehet.

barátod

Kemény Zs.

A levél czíme a boríték külső lapján:

Méltóságos *Báró Kemény János* urnak. Erdélyben. *Kolozsvár*. Puszta Kamarás. (Postai bélyegzés: Pesth 23/4, Klausenburg 25/4.)

*

Ez a levél az előbbinek türelmetlen ismétlése. Kemény annyira csak utalni akart márcziusi ajánlataira, hogy kifejezéseinek tulajdonképeni értelmet az 1856 márcz. 6-iki levél ad. Így áprilisban projectumot kért öcscsétől, s csak az előbbi levélből tudjuk meg, hogy egyezkedési projectumot akart készíttetni. Épily homályosak ezek az ápr. 22-iki figyelmeztetések is: »Bizzuk az egészset Kemény Ferenczre vagy Zeyk Károlyra! A pénz is küldd!« Mindez csak czélzás az 1856 márcz. 6-iki levélre, melyben Kemény világosan kijelentette, hogy Kemény Ferenczet vagy Zeyk Károlyt akarja felhatalmazottjának kinevezni, s hogy márcz. végére 150 forintot vár öcscsétől. Ezen szoros kapcsolatnál fogva az ápr. 22-iki levelet joggal illeszthetjük az 1856-ik évi levelek közé.

Még kétségtelenebbé teszük a levélnek 1856-ik évi származását Keménynek következő szavai: »Írj Fényesnek gazdasági historiákat, hogy lássák, hogy nem tette nevedet ok nélkül az írói közé.« E szavak a *Falusi Gazda* című folyóiratra vonatkoznak, melyet Fényes Elek 1856-ban indított meg, s két éven át szerkesztett. A *Falusi Gazda* első füzetének címlapján ugyanis a vállalat tervrajzában a munkatársak között szerepel: Kemény János báró Pusztakamaráson, Erdélyben. Mint-hogy Kemény János bárót csak itt sorolja a lap a munkatársak közé, b. Kemény Zsigmond buzdítása s ezzel együtt az ápr. 22-iki levél is csak az 1856-ik évre szólhat.

PAPP FERENCZ.